

Kaj pripovedujejo v Podzemlju o kačah?

(Zapisal Janko Barle.)

Mlada Vida je proso pléla
Rano, rano med zorjami — —
Da do konca je pèrplela,
Si je najšla velko kačo,
Velko kačo, zaglavačo.
Kača je mela devet repov,
Na sakšem repi devet ključov.
*Narodna pesem iz Cerovca
na Štajerskem.¹⁾*

Kača, kača! — ali ni to strašna stvar? Da kdo v društvu, katero se prijetno zabavlja v hladni senčici ali v zelenem gaju na mehki mahovini, iznenada vzdikne: „kača, kača!“, le povejte mi, kdo se ne bi prestrašil? Skočili bi vsi s svojih sedežev, kakor da jim obleka gorí, a na licu bral bi vsem strah in nemir, vsem i moškim i ženskim, i mladim i starim, i najmanjemu otročaju, a borme i sivemu starcu. Da, ni je skoraj živali, katera bi tako delovala na vsakoga kakor kača; ni je božje stvari, katere bi se vsakdo tako ogibal, katera bi bila vsakomu tako mrzka in odurna, kakor je kača. Ni li to očitno prokletstvo božje, niso li s tem izpolnjene one besede, katere je govoril Bog kači v raju: „Prekleta bodi med vsemi živalmi zemlje!“

Dasi je izvestno kača tudi vam odurna, vendar mislim, da me boste blagohotno poslušali, ko vam bom kaj malega povedal o kačah. Ne bom preiskoval, ali ima kaka kača res devet repov, kakor nam pripoveduje prejšnja nar. pesemca, ne bom dokazoval, da kača, če jo v ogenj vržeš, pokaže četvero nog, tudi ne bom pretresoval raznih zagovorov, s katerimi se kačji strup zagovarja²⁾, povedal bom le, kaj vse pripovedu-

¹⁾ Glej: St. Vraz: „Narodne pèsni ilirske itd“. Razdélak I. — Zagreb 1839. str. 47.

²⁾ Kako je zagovarjal fužinski delavec Matajút iz Kroke jedni deklici strup, katera je pa precej drugi dan umrla, glej Novice 1847 p. 147. Ker bi ta zagovor morda koga zanimal, a nima Novic, naj ga tudi tu zapišem. Glasí tako-le: — „Tam stojí ena

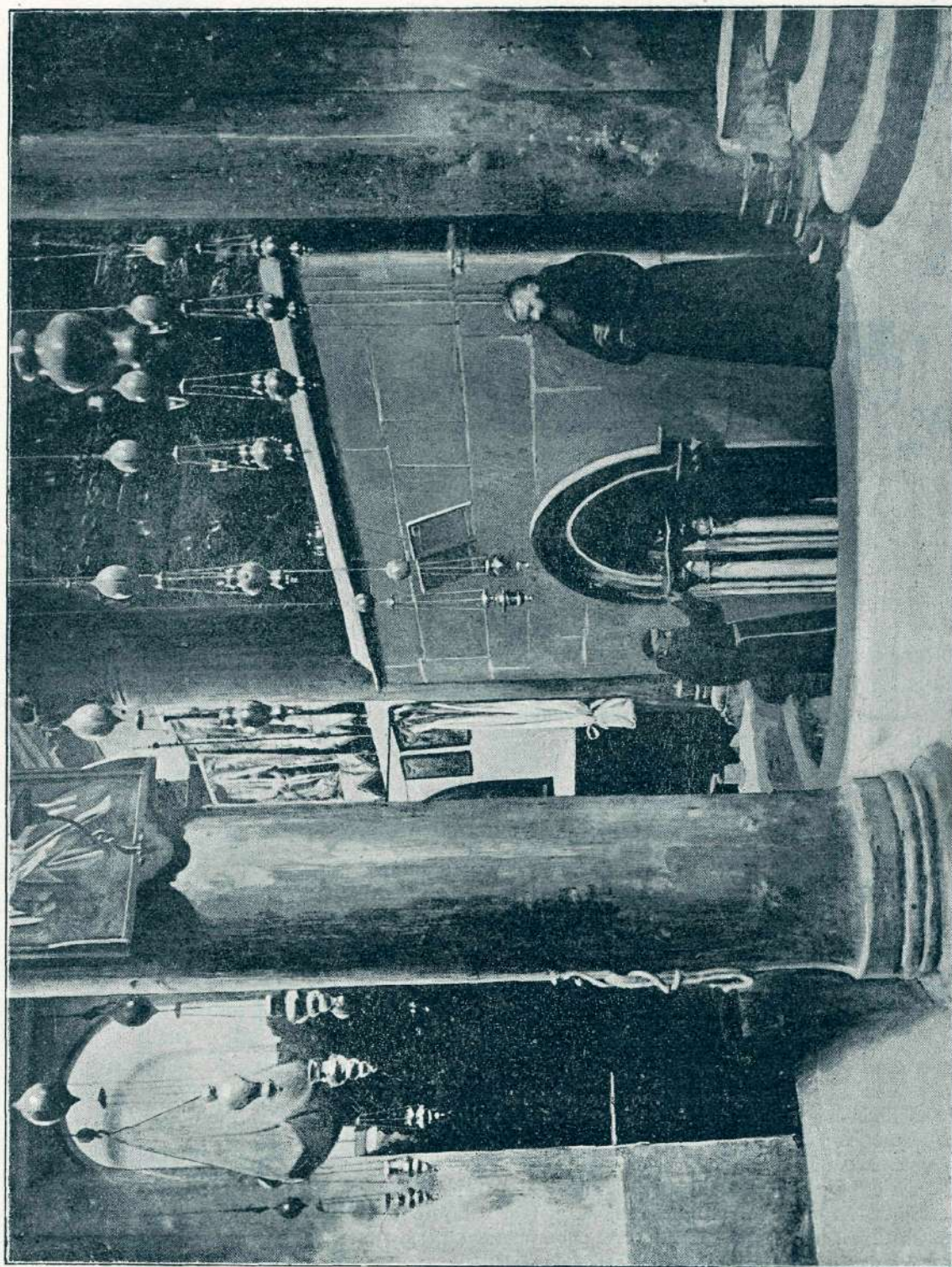
jejo o kačah /ondi, kjer se biserna Kolpa kakor srebrna kača vije in vijuga sredi plodnega, ravnega polja in kjer se je prijazni Podzemelj naslonil na nizki holmček — na vinorodni Kučer, baš doli sredi lepe Bele Krajine.

Toraj čujte!

Vélika maša (veliki šmaren) je tako velik praznik, da kača z drevesa pade, če je gori dopolzela; na malo mašo (mali šmaren) so pa vse kače po drevesih, zato ne beri ta dan leščnikov, tudi ne delaj nič drugega, ker je mala maša tak praznik, da bi te „valé“ (precej) kača upičila, ko bi leščnike bral, ker praznika ne posvečuješ. Pri nekaterih hišah so popreje vsaki kači, katero so ubili, odrezali glavó in jo potaknili za hišni tram, zato da so se ščurki, strijčki in druga golazen njihovega rodú, za vselej pobrali iz hiše. Drugodi po Slovenskem pripovedujejo, da kači četvero nog zraste, ako se ji rep odseka, a iz takóve kače postane potem „skok“, kateri je tako močen, da najtrdnjša vrata podere, ako se v nje zaleti.¹⁾ V Podzemlju pripovedujejo pa samó to, da ti pokaže kača četvero nog, ako jo na ogenj vržeš. Kače vedó tudi za neko zelišče, katero ima čudovito moč, da oni, kateri je poduha, mahom zaspi. To zelišče duhajo tudi kače na an-

sveta góra; na ti gori stojí en zlat stol, na tem stolu sedi en svet mož, sveti Šenpas; k njemu je peršla mati božja, je pernesla usmiljeniga Jezusa, je pa rekla trikrat eden za drugim: zakaj ti ne fertigješ tega človeka od strupa pičeniga?“ — Drugi zagóvor povedal je jeden, kateri je bičnike prodajal, a slóve tako: — „Ena góra sv. Šenpolaja; tam je ena stezica, hodi po nji Marija Devica; jez prosim v iménu sv. Šenpolaja, prosim v iménu Marije Device, vsih svetnikov in svetnic božjih, v imenu sv. treh kraljev, v imenu Boga Očeta, Sina in sv. Duha. Prosim, de bi šel strup te pozemeljske reči proč od tega človeka (živine)“ —

¹⁾ Glej: I. Vijanski v Slov. Glasniku, zv. V. 1859. str. 182.

Pred votlino Kristusovega rojstva.